

Economisch recht

De invoering van het Wetboek van economisch recht en de nieuwe bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel

prof. Joeri VANANROYE,¹
docent Instituut voor Handels- en Insolventierecht KU Leuven,
advocaat

en

prof. Bert KEIRSBILCK,²
docent Faculteit Rechtsgeleerdheid KU Leuven, Campus Brussel

en

dhr. Karel-Jan VANDORMAEL,³
assistent Instituut voor Handels- en Insolventierecht KU Leuven,
advocaat

I. De invoering van het Wetboek van economisch recht

II. Het begrip onderneming in het WER en het Ger. W.

§1 Van handelsrecht naar ondernemingsrecht.

§2 Onderneming: de organisatie die duurzaam en zelfstandig een economisch doel nastreeft

§3 Enkele concrete ondernemingsactiviteiten

III. Slotbeschouwingen: een hele onderneming

1. Docent handels- en economisch recht, KU Leuven, Instituut voor Handels- en Insolventierecht, advocaat te Brussel (Quinz).

2. Docent Faculteit Rechtsgeleerdheid KU Leuven, campus Brussel, Consument Concurrentie Markt.

3. Assistent, KU Leuven, Instituut voor Handels- en Insolventierecht, advocaat te Antwerpen (Publius).

maklu

I. De invoering van het Wetboek van economisch recht

1. Ronde Tafel (2006-2008). Vertrekkend van de vaststelling dat het Belgisch economisch recht door wildgroei, verbrokkeling en incoherentie gekenmerkt werd, organiseerde Lambert Verjus in de periode 2006-2008 een *Ronde Tafel betreffende de evaluatie en modernisering van het economisch recht*. Deze werkgroep beperkte haar onderzoek tot de economisch wetgeving die behoorde tot de bevoegdheid van de FOD Economie, waarvan Lambert Verjus toen voorzitter was. Het *Eindverslag* van eind 2008 impliceerde een pleidooi voor de invoering van een nieuw *Wetboek van economisch recht* dat zou steunen op een eenheidsvisie en dat de bestaande algemene regels zou groeperen in een duidelijke, logisch geordende en samenhangende tekst.⁴

2. Drie academici schrijven een Ontwerp van Wetboek (2009). Op basis van de algemene oriëntaties van het *Eindverslag*, mochten collega's Byttebier, Feltkamp en Vanbossele vervolgens een *Ontwerp van Wetboek van economisch recht* redigeren. Hun opdracht was niet min: een algemeen, duidelijk en duurzaam wettelijk kader uitwerken, waarbij de regels worden gemoderniseerd en uit het amalgaam van regels ook algemene principes worden gedistilleerd. Niettemin publiceerden zij, na overleg met de Ronde Tafel en de FOD Economie, reeds in november 2009 hun Ontwerp.⁵ Het bestond uit de volgende 10 boeken: Boek I: Definities; Boek II: Inleidende bepalingen; Boek III: Toegang en organisatie; Boek IV: Bescherming van de mededinging; Boek V: Economische overeenkomsten; Boek VI: Intellectuele rechten; Boek VII: Aanvullende regulering goederen- en dienstentransacties; Boek VIII: Overheidsbedrijven; Boek IX: Overheidsinstrumentarium; Boek X: Rechtshandhaving.

3. Minister Vande Lanotte (2012-2014). Na een lange periode van lopende zaken (2010-2011), heeft minister Vande Lanotte (bevoegd voor Economie én Consumentenzaken in de Regering Di Rupo) het dossier begin 2012 gereanimeerd. Hij besliste meteen méér boeken in te voeren, de materies op een meer homogene manier te groeperen, in de tekst een aantal regeringsprioriteiten op te nemen en ten slotte enkele nieuwe Europese richtlijnen om te zetten.⁶

Het opzet bleef om, via een combinatie van coördinatie (“*codification à droit constant*”) en werkelijke codificatie (“*codification véritable*”), een algemeen juridisch kader uit te werken inzake economische aangelegenheden die tot de (niet-sectorele) bevoegdheden van de minister van Economie en Consumentenzaken behoren. De bestaande economische wetgeving zou samengebracht en, indien nodig, gemoderniseerd worden.⁷ Als inhoudelijke richtsnoeren golden: i. reorganisatie volgens een eenheidsvisie; ii. accentuering van de samenhang; iii. modernisering

4. *Parl. St. Kamer*, 2012-2013, nr. 2543/001, 5.

5. *Parl. St. Kamer*, 2012-2013, nr. 2543/001, 5-6.

6. *Parl. St. Kamer*, 2012-2013, nr. 2543/001, 6-7.

7. *Parl. St. Kamer*, 2012-2013, nr. 2543/001, 8-9.

en vereenvoudiging.⁸ Als formele richtsnoeren golden: i. keuze voor een soepele vorm, zonder doorlopende nummering; ii. keuze voor logische structuur zowel op macro- als op microniveau; en iii. “waar mogelijk” (sic!) verzekeren van de leesbaarheid.⁹

Met de Wet van 28 februari 2013 tot invoeging van het Wetboek van economisch recht werd de eerste en ‘padbepalende’ stap gezet in de geruisloze verdere totstandkoming van het WER. Hierna volgt een beknopt overzicht van de 18 boeken van het WER, die tegen het einde van de bijzonder korte legislatuur via de techniek van de “aanbouwwetgeving” in de basiswet van 28 februari 2013 werden ingevoegd.¹⁰

Boek I. Definities begint met de uitwerking van het in het Wetboek van economisch recht gehanteerde begrippenkader. In een eerste titel wordt een aantal gemeenschappelijke definities opgenomen van begrippen die over de verschillende boekdelen voorkomen. Zo wordt onder meer een gemeenschappelijke definitie van het ondernemingsbegrip ingevoerd (art. I.1, 1° WER). In een tweede titel van Boek I worden bijzondere definities gegeven van begrippen die eigen zijn aan specifieke materies zoals geregeld in bepaalde boeken van het WER.

Boek II. Algemene beginselen is uiterst kort. Artikel II.1. bepaalt dat het Wetboek het algemeen juridisch kader bevat inzake economische aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de federale overheid behoren, onder voorbehoud van de toepassing van internationale verdragen, van het recht van de Europese Unie of van bepalingen in bijzondere wetten. Artikel II.1. bepaalt dat het Wetboek ertoe strekt de vrijheid van ondernemen en de loyaleit van economische transacties te verzekeren, en een hoog niveau van bescherming van de consument te waarborgen. Tot slot vinden we in artikel II.3.-4. de fundamentele vrijheid van ondernemen.

Boek III. Vrijheid van vestiging, dienstverlening en algemene verplichtingen van de ondernemingen bevat bepalingen die in het algemeen gelden voor ondernemingen op het vlak van de toegang tot de markt alsook algemene verplichtingen die in elke omstandigheid berusten op de ondernemingen, ongeacht de handeling die ze stellen: Titel 1 Vrijheid van vestiging en van dienstverlening; Titel 2 Kruispuntbank van Ondernemingen en erkende ondernemingsloketten; en Titel 3 Algemene verplichtingen van de ondernemingen.

Boek IV. Bescherming van de mededinging herneemt de materiële mededingingsregels (Titel 1) en hervormt de handhaving van het mededingingsrecht (Titel 2).

Boek V. De mededinging en de prijsevoluties bevat de algemene bepaling dat de prijzen van goederen en diensten door de vrije mededinging worden bepaald en bepaalt voorts

8. *Parl. St. Kamer*, 2012-2013, nr. 2543/001, 9-11.

9. *Parl. St. Kamer*, 2012-2013, nr. 2543/001, 11-13.

10. *Parl. St. Kamer*, 2012-2013, nr. 2543/001, 5 en 15.

de rol van het Prijzenobservatorium. Bovendien bevat het bepalingen over de prijsvaststelling van geneesmiddelen en gelijkgestelden.

Boek VI. Marktpraktijken en consumentenbescherming herneemt de regels uit de Wet Marktpraktijken en Consumentenbescherming en zet ook de regels van Richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten om.

Boek VII. Betalings- en kredietdiensten bevat aanvullende regels inzake de bescherming van de consument in de financiële sector. In dit boekdeel werden de Wet betalingsdiensten en de Wet basisbankdienst geïntegreerd (Titel 3), alsook de Wetten consumentkrediet en hypothecair krediet (Titel 4).

Boek VIII. Kwaliteit van producten en diensten groepeerd verschillende materieelrechtelijke regels die ertoe strekken de kwaliteit van producten, diensten en transacties te verzekeren.

Boek IX. Veiligheid van producten en diensten beoogt voornamelijk de bescherming van de veiligheid van de gebruiker en de omzetting van de Richtlijn 2001/95/EG inzake de algemene productveiligheid.

Boek X. Handelsagentuurovereenkomsten, commerciële samenwerkingsovereenkomsten en verkoopconcessies herneemt de bepalingen van de Handelsagentuurwet (Titel 1), de Wet Precontractuele Informatie (Titel 2) en de Alleenverkoopconcessiewet (Titel 3).

Boek XI. Intellectuele eigendom herneemt de regelgeving van uitvindingsoctrooien (Titel 1), aanvullende beschermingscertificaten (Titel 2), kwekersrechten (Titel 3), merken en tekeningen of modellen (Titel 4) auteursrecht en naburige rechten (Titel 5), computerprogramma's (Titel 6), databanken (Titel 7) en topografieën van halfgeleiderproducten (Titel 8), soms met grote wijzigingen, vooral wat betreft het auteursrecht en de naburige rechten. Titel 9 bevat bepalingen inzake de burgerrechtelijke aspecten van bescherming van intellectuele eigendomsrechten en Titel 10 regels betreffende aspecten van gerechtelijk recht van de bescherming van intellectuele eigendomsrechten.

Boek XII. Recht van de elektronische economie groepeerd bijzondere rechtsregels van toepassing op de digitale omgeving. Titel 1 behandelt bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij. De bedoeling was dat Titel 2 bepaalde regels in verband met het juridisch kader voor elektronische handtekeningen, elektronische archivering, elektronische aangetekende zending, elektronische tijdsregistratie en certificatie-diensten zou voorzien.

Boek XIII. Overleg betreft de algemene organisatie van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, die de gemeenschappelijke koepel wordt (Titel 1) waaronder de bijzondere raadgevende commissies (Titel 2) worden geplaatst.

Boek XIV. Marktpraktijken en consumentenbescherming betreffende de beoefenaars van een vrij beroep herneemt alle bepalingen van Boek VI, behalve die bepalingen die voor de beoefenaars van een vrij beroep de facto niet relevant zijn, zoals de bepalingen over uitverkopen en solden. De bepalingen van Boek XIV zijn van toepassing op de beoefenaars van een vrij beroep voor de door hen geleverde intellectuele prestaties kenmerkend voor deze beroepen. Indien de beoefenaar van een vrij beroep prestaties levert die niet kenmerkend zijn voor zijn beroep, is hij onderworpen aan de bepalingen van Boek VI.

Boek XV. Rechtshandhaving betreft de uitoefening van toezicht en de opsporing en vaststelling van inbreuken (Titel 1), de bestuurlijke handhaving (Titel 2) en de strafrechtelijke handhaving (Titel 3).

Boek XVI. Buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen herneemt enkele bepalingen uit de Dienstenwet en zet voor het overige Richtlijn 2013/11/EU betreffende alternatieve beslechting van consumentengeschillen om.

Boek XVII. Bijzondere rechtsprocedures bevat de specifieke rechtsregels voor het toepassen van de basisregels van het Wetboek, namelijk de vordering tot staking (Titel 1) en de nieuwe rechtsvordering tot collectief herstel (Titel 2).

Boek XV. Maatregelen voor crisisbeheer bevat de bijzondere mechanismen van tussenkomst van de overheid in crisissituaties.

Uit dit overzicht mag blijken dat het WER vooral regels van zogenaamd marktrecht bevat en het klassieke handels- en insolventierecht, maar ook het vennootschapsrecht en het burgerlijk recht, onaangeroerd laat.¹¹

4. Eerste commentaar. Positief is zeker het uitgangspunt van de codificatieoefening, namelijk de erkenning dat het Belgisch economisch recht door wildgroei, incoherentie en verbroekeling gekenmerkt werd. Het WER heeft de verdienste ‘er’ te zijn, en maakt alleen al in die zin een verschil, door het economisch recht een beetje toegankelijker en overzichtelijker te maken.¹²

Volgens collega Jacques Steenbergen was de razendsnelle totstandkoming van het WER slechts mogelijk dankzij een drietal opties: i) de keuze om alleen te herschrijven wat echt herschreven moest worden en andere bepalingen gewoon in te voegen in de nieuwe structuur van het WER; ii) de keuze voor de techniek van de “aanbouwwetgeving”; en (iii) de keuze om het initiatief te (blijven)

11. *Parl. St. Kamer*, 2012-2013, nr. 2543/001, 13-14.

12. Zie in die zin F. HELLEMANS, “Boek X. Handelsagentuurovereenkomsten, commerciële samenwerkingsovereenkomsten, en verkoopconcessies”, in B. KEIRSBILCK en E. TERRY, *Wetboek van economisch recht – Van nu en straks?*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2014, 263; K. GEENS, “Enkele slotbeschouwingen bij een eerste studie van het nieuwe Wetboek van economisch recht”, in B. KEIRSBILCK en E. TERRY, *Wetboek van economisch recht – Van nu en straks?*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2014, 430.

beperken tot de (niet-sectorale) bevoegdheden van de minister van Economie en Consumentenzaken.¹³

(i) Minister van Justitie Koen Geens beaamt dat een dergelijke codificatieoefening van het economisch recht, zelfs wanneer zij het klassieke handels- en insolventierecht onaangeroerd laat, niet in één keer kòn gebeuren, en hij maakt de vergelijking met het Wetboek van vennootschappen van 1999. *“Ik ben mettertijd voorstander geworden van een codificatie in twee bewegingen, omdat het werk doen in één beweging dikwijls te veeleisend is, voor de auteurs én voor de gebruikers. Een eerste beweging stelt orde op zaken, brengt de teksten samen en wijzigt ten gronde bijna niets. ... Dergelijke codificatie is een opstap naar een tweede beweging, die de zaken ten gronde aanpakt en het recht moderniseert en aanpast aan de moderne noden.”*¹⁴ Het WER is inderdaad in hoofdzaak het resultaat van een pure coördinatie (*“codification à droit constant”*), wat ook betekent dat de hogervermelde inhoudelijke en formele richtsnoeren slechts ten dele werden gevolgd. Niettemin kan men denken dat deze pure coördinatie anders en beter had kunnen gebeuren.

(ii) De keuze voor de techniek van de “aanbouwwetgeving” heeft weliswaar sterk bijgedragen tot de razendsnelle totstandkoming van het WER, maar bemoeilijkt sterk het onderzoek door de Raad van State van de verschillende wetsontwerpen en van hun verhouding tot het Wetboek in het algemeen. In feite is “aanbouwwetgeving” geen ‘neutrale’ techniek, maar veeleer een tactiek van de Regering ten aanzien van de Raad van State en van het Parlement. Eens het Parlement de basisstructuur van het WER had goedgekeurd (met de Wet van 28 februari 2013), konden de resterende boeken immers in een adembenemend tempo en zonder noemenswaardig debat worden “aangebouwd”. Collega Hellemans stelt het als volgt: *“[d]e techniek van de aanbouwwetgeving is aldus bijzonder geschikt om ook de toekomstige besluitvorming diepgaand te beïnvloeden. Eénmaal men binnen een bepaald kader bepaalde teksten en deelaspecten heeft goedgekeurd, wordt het immers zeer moeilijk om daar naderhand nog van af te stappen.”*¹⁵ De techniek van de aanbouwwetgeving heeft bovendien tot een kluwen van wettelijke en reglementaire inwerkings- en overgangsbepalingen geleid.

(iii) Dat het handels- en insolventierecht, behorend tot de bevoegdheid van Justitie, onaangeroerd bleef, heeft alles te maken met de keuze om het initiatief te (blijven) beperken tot de (niet-sectorale) bevoegdheden van de minister van Economie en Consumentenzaken. Nochtans verdiende het evident de voorkeur om de

13. J. STEENBERGEN, “Het Wetboek van economisch recht – Opzet en achtergrond”, in B. KEIRSBILCK en E. TERRY, *Wetboek van economisch recht – Van nu en straks?*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2014, 3.

14. K. GEENS, “Enkele slotbeschouwingen bij een eerste studie van het nieuwe Wetboek van economisch recht”, in B. KEIRSBILCK en E. TERRY, *Wetboek van economisch recht – Van nu en straks?*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2014, 430.

15. F. HELLEMANS, “Boek X. Handelsagentuurovereenkomsten, commerciële samenwerkingsovereenkomsten, en verkoopconcessies”, in B. KEIRSBILCK en E. TERRY, *Wetboek van economisch recht – Van nu en straks?*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2014, 264.

Faillissementswet en de Wet Continuïteit Ondernemingen meteen mee te nemen in het WER, met zijn eenvormige ondernemingsbegrip als aanknopingsfactor.¹⁶ Minister Vande Lanotte erkende “*dat het Wetboek van economisch recht niet volledig is. Dit heeft te maken met de bevoegdheidsverdeling die reeds lang met Justitie bestaat ... De werkzaamheden van Regering en Parlement waren al zwaar genoeg.*”¹⁷

5. Vooruitblik. Minister Geens toont zich een voorstander om in de toekomst het handels- en economisch recht in een “tweede beweging” werkelijk te codificeren, en het WER in die zin uit te diepen en te verbreden.¹⁸ In zijn Beleidsverklaring van 17 november 2014 leest men alvast: “*Het werk van het Wetboek Economisch Recht is niet af. Het wetboek zal in overleg met de minister van Economie worden aangevuld met een aantal ontbrekende boekdelen. Hierbij wordt meer in het bijzonder gedacht aan: de wet op de continuïteit van de onderneming; de faillissementswet; ... Ook het Wetboek van Koophandel moet zijn plaats vinden in de economische codex. Samen met de minister van Economie zal deze overheveling worden voorbereid, wat ook de gelegenheid vormt tot modernisering van de bestaande regels. Het oude begrip “koopman” spoort immers niet meer met de aanduiding “onderneming” in het economisch recht.*”¹⁹ In min of meer dezelfde bewoordingen leest men in de Algemene Beleidsnota van Kris Peeters, vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumenten: “*In de legislatuur 2014-2019 hebben wij de ambitie om: de overblijvende delen van het Wetboek van Koophandel te integreren in het Wetboek van Economisch Recht, in een gemoderniseerde versie en met een gedeeltelijke opname van de regels in verband met de continuïteit van de onderneming en het faillissement, en dit in overleg met de minister van Justitie, zodat het geheel van de levenscyclus van de onderneming zich in het wetboek is samengebracht; ...*”²⁰ Een eventuele werkelijke codificatie van het volledige handels- en economisch recht zal vereisen dat ook aan de basisstructuur van het WER wordt gesleuteld én dat de verhouding met het Burgerlijk Wetboek wordt bekeken (zie ook verder).

Met het Wetboek van vennootschappen van 1999 werd zoals bekend het vennootschapsrecht “naar vaststaand recht” gecodificeerd. Recent werd volgens Geens de “tweede beweging” ingezet, met de publicatie van *De modernisering van het vennootschapsrecht – La modernisation du droit des sociétés* (Larcier, 2014, 268

16. K. GEENS, “Enkele slotbeschouwingen bij een eerste studie van het nieuwe Wetboek van economisch recht”, in B. KEIRSBILCK en E. TERRY, *Wetboek van economisch recht – Van nu en straks?*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2014, 426.

17. *Parl. St. Kamer*, 2013-2014, nr. 3280/006, 4.

18. K. GEENS, “Enkele slotbeschouwingen bij een eerste studie van het nieuwe Wetboek van economisch recht”, in B. KEIRSBILCK en E. TERRY, *Wetboek van economisch recht – Van nu en straks?*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2014, 431.

19. Beleidsverklaring van de minister van Justitie, 17 november 2014, doc 54 0020/018, 32-33.

20. Algemene Beleidsnota van de vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumenten, belast met Buitenlandse Handel, 14 nov. 2014, doc 54 0588/002, 3.

p.) door het Belgisch Centrum voor Vennootschapsrecht (BCV).²¹ In zijn Beleidsverklaring leest men: “*België dient nog aantrekkelijker te worden voor lokale en buitenlandse ondernemingen. Het vennootschapsrecht is daarvoor een belangrijke ondersteuning. De minister van Justitie zal onderzoeken hoe het vennootschapsrecht desgevallend kan worden vereenvoudigd.*”²² Een gemoderniseerd vennootschaps- en verenigingsrecht verdient allicht een eigen Wetboek, in plaats van een Boek in het WER.²³

Indien het Wetboek van Koophandel wordt afgeschaft en het Wetboek van economisch recht in een “tweede beweging” wordt geupgradet, dan moet ook het Burgerlijk Wetboek onder handen genomen worden.²⁴ “*Ik hoop vurig dat dat de uitdieping en verbreding van het WER zal gepaard gaan met de zo noodzakelijke eenmaking van het Belgisch privaatrecht, onder Europese impuls als het kan, daarzonder als het moet*”, stelt Geens.²⁵ In zijn beleidsverklaring leest men: “*In diezelfde geest moet worden onderzocht of er werk kan worden gemaakt van een verdere eenmaking van het privaatrecht, dit is het burgerlijk, handels- en economisch recht.*”²⁶ Idealiter (i) krijgt eerst een interuniversitaire commissie de opdracht om concrete voorstellen te doen voor een modernisering van het Belgisch privaatrecht, binnen door de Regering vastgestelde klijntlijnen; (ii) organiseert men vervolgens een brede consultatie over deze voorstellen en (iii) – last but not least – vindt er een degelijk parlementair debat plaats.

21. K. GEENS, “Enkele slotbeschouwingen bij een eerste studie van het nieuwe Wetboek van economisch recht”, in B. KEIRSBILCK en E. TERRY, *Wetboek van economisch recht – Van nu en straks?*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2014, 431.

22. Beleidsverklaring van de minister van Justitie, 17 november 2014, doc 54 0020/018, 33.

23. Zie onder meer hierover M. WYCKAERT, “Het Wetboek van economisch recht en het Wetboek van vennootschappen”, in B. KEIRSBILCK en E. TERRY, *Wetboek van economisch recht – Van nu en straks?*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2014, 399-424.

24. Zie recent ook B. DEMARSIN, “Het Wetboek van economisch recht en zijn band met het Burgerlijk Wetboek”, in B. KEIRSBILCK en E. TERRY, *Wetboek van economisch recht – Van nu en straks?*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2014, 361-397.

25. K. GEENS, “Enkele slotbeschouwingen bij een eerste studie van het nieuwe Wetboek van economisch recht”, in B. KEIRSBILCK en E. TERRY, *Wetboek van economisch recht – Van nu en straks?*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2014, 431.

26. Beleidsverklaring van de minister van Justitie, 17 november 2014, doc 54 0020/018, 32-33.

II. Het begrip onderneming in het WER en het Ger. W.²⁷

§1 *Van handelsrecht naar ondernemingsrecht.*

6. Dualiteit tussen handelsrecht en burgerlijk recht. Met de introductie van het Wetboek Economisch recht (hierna: WER) wordt gedeeltelijk afgestapt van het oude handelaarsbegrip, en wordt er meer aansluiting gezocht bij het ‘modernere’ ondernemingsbegrip.

Het handelsrecht wordt traditioneel omschreven als het geheel van rechtsregels (soms beperkt tot privaatrechtelijke regels) dat van toepassing is op handelaars. Handelaar of ‘koopman’ (beide synoniemen worden door mekaar gebruikt), is de persoon die ‘daden van koophandel’ uitoefent en daarvan, hoofdzakelijk of aanvullend, zijn beroep maakt (art. 1 W.Kh.).

Deze ‘daden van koophandel’ (of handelsdaden) worden limitatief opgesomd in art. 2 e.v. W.Kh. Tegelijk worden ze vaak extensief geïnterpreteerd. Een bekend voorbeeld daarvan is het uitbaten van een zwembad, dat als een “verrichting van openbare schouwspelen” wordt beschouwd.²⁸ Deze spanning tussen een limitatieve opsomming en een extensieve interpretatie komt de rechtszekerheid niet altijd ten goede.

Het Wetboek van Koophandel (*Code de Commerce*, W.Kh.) van 1807 is vandaag grotendeels uitgekleed, doordat reeds vanaf de 19de eeuw belangrijke stukken regelgeving verhuisden naar bijzondere wetten. Zoals bij een strippende 200-jarige kan worden verwacht, is de aanblik ervan niet altijd opwindend.

7. Onderneming in het WER. Het WER bouwt voor zijn algemene definitie van onderneming in art. I.1, 1° WER verder op de bestaande definities, vooral die uit de WMPC, die op haar beurt erg leek op die uit de WBEM. Behoudens andersluidende bepaling in titel 2, wordt voor de toepassing van het WER onder onderneming begrepen: “elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen”. Het WER heeft daarmee duidelijk gekozen voor een bestaand ondernemingsbegrip uit de wetgeving waarvan het de codificatie vormt.

Heel wat regels, met vooral verboden en verplichtingen, in het WER worden (mede) vastgeknoopt aan aan het algemene begrip van onderneming. De hele catalogoog kunnen we hier niet geven. De verboden van Boek IV (Bescherming van de mededinging) of Boek VI Marktpraktijken en bescherming van de consument-gelden zijn geadresseerd aan ondernemingen (zie ook wel over Boek XIV over

27. Zie daarover ook J. VANANROYE en K.-J. VANDORMAEL, “Van handelsrecht naar ondernemingsrecht”, in: B. KEIRSBILCK en E. TERRY, Het wetboek van economisch recht: van nu en straks?, Antwerpen, Intersentia, 2014, 5-63.

28. Zie het befaamde “zwembad”-arrest: Cass. 19 januari 1973, I, 492, *RCJB* 1974, 321.

markpraktijken en consumentenbescherming betreffende beoefenaars van een vrij beroep verder nr. 17). Misschien minder bekend is dat Boek III, Titel 3 (algemene verplichtingen van ondernemingen) ook verplichtingen inzake informatie, transparantie en niet-discriminatie bevat voor ondernemingen.

8. Bijkomende bijzondere definities van onderneming in het WER. Het WER zelf heeft niet één ondernemingsbegrip. Naast de hierboven reeds vermelde algemene definitie uit art. I.1, 1° (dat steeds van toepassing is tenzij er expliciet van wordt afgeweken) kent het WER zelf enkele bijkomende definities van het begrip onderneming, afhankelijk van de materie.

Zo bevat art. I.4, 1° een bijzondere definitie van onderneming voor de toepassing van boek III, titel 2, dat handelt over de Kruispuntbank van Ondernemingen en erkende ondernemingsloketten. Onderneming wordt hier gedefinieerd als “elke entiteit die zich dient in te schrijven in de KBO krachtens artikel III.16.” Dat laatste artikel bevat een lijst van entiteiten die zich dienen in te schrijven. Deze lijst is limitatief, maar omvat enkele ruime categorieën zoals “rechtspersonen naar Belgisch recht” of “persoon: iedere natuurlijke persoon, die in België als onafhankelijke entiteit een economische en beroepsmatige activiteit gewoonlijk, hoofdzakelijk of aanvullend uitoefent” waardoor het elke “onderneming” in de zin van art. I.1, 1° omvat.

Ook worden bepaalde verplichtingen en sancties onder de KBO-bepalingen nog altijd vastgeknoot aan de deelverzamelingen van de “handelsonderneming” (art. I.2., 10°) en de “ambachtsonderneming” (art. I.2., 9°), met uitsluiting van ondernemingen (zie bv art. III.25 e.v.), zodat handelaars en ambachtslui hierdoor aan een strengere regime zijn onderworpen dan bv. vrije beroepers of landbouwers.

Nog bevat ook art. I.5, 1° WER een definitie van onderneming voor de toepassing van boek III, titel 3, hoofdstuk 2 over de boekhouding van de ondernemingen. Traditioneel is het toepassingsgebied van het boekhoudrecht immers steeds ruimer geweest dan het begrip handelaar.²⁹ Verder is de algemene definitie van onderneming uitgesloten voor de doeleinden van Boek XI over intellectuele eigendom (art. I.1, 1° laatste lid WER).³⁰

9. Handelaar als aanknopingspunt blijft bestaan. Bij het samenstellen van het WER werd blijkbaar het principe gehanteerd dat de betrokken regelgeving diende te behoren tot de bevoegdheid van de toenmalige federale Minister van Economische Zaken.³¹ Dit principe lijkt meer ingegeven te zijn door (begrijpelijke)

29. W. VAN GERVEN, *Handels- en Economisch recht*, I, A, Kluwer, Mechelen, 2013, 78 e.v.

30. Zie hierover Memorie van Toelichting, *Parl. St.* Kamer 2013-2014, nr. 3076/001, 7-8.

31. I. VEROUGSTRATE, “Wetboek economisch recht: overzicht en algemene beginselen” in *Het Wetboek van Economisch Recht*, bundel colloquium 25 maart 2014, FOD Economie, Brussel, 2014, p. 15, nr. 13.

pragmatische overwegingen, dan dat het als een inhoudelijk zinvol criterium werd beschouwd.

Een gevolg hiervan is dat het W.Kh. naast het WER nog altijd blijft bestaan, met de “handelaar” als aanknopingspunt. Dit is zo voor een (beperkt) aantal afwijkingen van het burgerlijk recht en (hoofdzakelijk) het insolventierecht.

10. Handelaar als aanknopingspunt: insolventierecht. In het faillissementsrecht is het begrip handelaar wel nog relevant, en wellicht het domein bij uitstek waar het onderscheid tussen handelaars en andere ondernemingen zich het scherpst laat voelen.³² Enkel kooplieden kunnen immers failliet verklaard worden (art. 2 Faill.W.).

Nochtans behoort het al decennia lang tot de verworvenheden van het ondernemingsrecht dat de handelsdaden hiervoor een versleten en weinig rationeel criterium vormen (zie hoger nr.(6)).

Anders dan haar titel doet vermoeden, gebruikt ook de WCO niet een ondernemingsbegrip als aanknopingspunt. Het toepassingsgebied werd in 2009 immers nog altijd bepaald door het oude begrip handelaar, uitgebreid met een geamputeerde versie van de *Formkaufmann*. Geamputeerd, want de belangrijke sector van de vrije beroepen werd in ieder geval uitgesloten, ook als ze hun onderneming voerden onder de vorm van een vennootschap met rechtspersoonlijkheid.

Het is wellicht deze bres in de traditionele muur van het handelsrecht, die het Grondwettelijk Hof toeliet om de uitbreidingsbeweging van het toepassingsgebied van de gerechtelijke reorganisatie verder te zetten. Bij arrest van 28 februari 2013 heeft het Grondwettelijk Hof geoordeeld dat art. 3 WCO de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt in zoverre het inhoudt dat een landbouwer die zijn beroepsactiviteit als natuurlijke persoon uitoefent, niet het voordeel van de bij die wet in werking gestelde maatregelen en procedures geniet.³³ De aard van de onderneming (burgerlijk of commercieel) werd in de optiek van de wetgever van 2009 zelf immers bij rechtspersonen als irrelevant beschouwd.³⁴

De wetgever heeft intussen de hint van het Grondwettelijk Hof opgepikt, zij het zeer restrictief. De Wet van 27 mei 2013 tot wijziging van verschillende wetgevingen inzake de continuïteit van de ondernemingen heeft “de landbouwers” toegevoegd aan het toepassingsgebied van de gerechtelijke reorganisatie in art. 3 WCO.

32. E. DIRIX, “De hoedanigheid van koopman in het insolventierecht”, in *Handels- en Economisch Recht*, deel I (*Liber amicorum G.L. Ballon*), A, Mechelen, Kluwer, 497, nr. 610;

33. GwH 28 februari 2013, *TRV* 2013, 625, noot J. VANANROYE en K.-J. VANDORMAEL, “Once more unto the breach: het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel en de muren rond collectieve insolventieprocedures”.

34. M. TISON en I. VEROUGSTRÆTE, “Conceptuele zwaartepunten van de Wet Continuïteit Ondernemingen”, in *Gerechtelijke reorganisatie: getest, gewikt en gewogen*, 16, nr. 28.

Elders hebben we geargumenteed dat de redenering van het Grondwettelijk Hof nochtans ook gevolgen heeft voor andere burgerlijke ondernemingen dan landbouwers-natuurlijke personen (bv. ambachtslui, intellectuele dienstverlenende beroepen, ...).³⁵ Ook argumenteren we daar dat wie de bluts van de gerechtelijke organisatie wil (bv. de landbouwondernemingen), ook de buil van het faillissement dient te nemen. Ook het aanknopingscriterium van het faillissement, nog altijd het traditionele handelaarsbegrip, doorstaat niet de toets van het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel.

11. Status aparte in het insolventierecht voor vrije beroepen verantwoord?

Recent werd over deze problematiek een nieuwe prejudiciële vraag gesteld door het Hof van Beroep te Brussel aan het Grondwettelijk Hof: een vennootschap van accountants (een vrij beroep), door de wetgever geregeld en voorzien van een beroepsorde en tuchtorgaan, wierp op dat de uitsluiting van vrije beroepen uit de WCO het gelijkheidsbeginsel schendt.³⁶

Dit stelt meteen ook de uitsluiting van vrije beroepen aan de orde: van het faillissement door de werking van het traditionele handelaarsbegrip, van de WCO door de slechts restrictieve uitbreiding hiervan voor natuurlijke personen en de expliciete uitsluiting voor vennootschappen in art. 4 al. 1 WCO.³⁷

12. Handelaar als aanknopingspunt: (beperkt) bijzonder handelsrecht. Daarnaast wordt de handelaar o.m. onderworpen aan bepaalde specifieke verplichtingen, zoals de verplichte publiciteit van de huwelijksvoorwaarden (art. 12 e.v. W. Kh.), het houden van een rekening bij een financiële instelling (KB nr. 56 van 10 november 1967 ter bevordering van het giraal geld) en enkele afwijkende bewijsregels (vrijheid van bewijs, bewijskracht factuur, boekhouding, ...).

Het belang hiervan mag niet worden overdreven. De openbaarmakingsplicht van de huwelijksvoorwaarden heeft enkel betrekking de vermelding van het huwelijksstelsel en de opgave van de eventuele afwijkingen op het wettelijk stelsel (niet op de concrete huwelijksvoorwaarden) en er zijn wellicht nog maar weinig personen – of ze nu handelaar zijn of niet – die géén houder zijn van een rekening. Ook inzake het bewijsrecht zijn het burgerlijk recht en het handelsrecht sinds geruime tijd meer en meer naar elkaar toegegroeid. De gewoonterechtelijke regel dat handelaars hoofdelijk instaan voor de nakoming van een gezamenlijke schuld is wel nog van groot praktisch belang, ook al betreft het een regel van aanvullend recht.³⁸

35. J. VANANROYE en K.-J. VANDORMAEL, “Once more unto the breach: het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel en de muren rond collectieve insolventieprocedures”, *TRV* 2013, 633 e.v.

36. Brussel, 16 januari 2014, *TRV* 2014, 288, noot K.-J. VANDORMAEL.

37. Zie daarover VANANROYE en K.-J. VANDORMAEL, “Once more unto the breach: het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel en de muren rond collectieve insolventieprocedures”, *TRV* 2013, 625-642.

38. Zie daarover M. VANDENBOGAERDE, *Pluraliteit van schuldenaars bij verbintenissen*, proefschrift Leuven, 2014, 158-184.

13. Ook onderneming in Wet Natuurlijke Rechter. Belangrijk is dat het algemene ondernemingsbegrip van art. I.1, 1° WER voortaan gebruikt wordt voor de bepaling van de algemene bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel in art. 573, 1° Ger.W. Dit gebeurde bij de Wet van 26 maart 2014 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties met het oog op de toekenning van bevoegdheid aan de natuurlijke rechter in diverse materies (“Wet Natuurlijke Rechter”). Deze wijziging trad in werking op 1 juli 2014.

Oud art. 573 Ger.W.	Nieuw art. 573 Ger.W.
“De rechtbank van koophandel neemt in eerste aanleg kennis:	“De rechtbank van koophandel neemt in eerste aanleg kennis:
1° van de geschillen tussen kooplieden, die handelingen betreffen die de wet als daden van koophandel aanmerkt en die niet onder de algemene bevoegdheid van de vrederechter of onder de bevoegdheid van de politierechtbanken vallen;	1° van de geschillen tussen ondernemingen, namelijk tussen alle personen die op duurzame wijze een economisch doel nastreven, die betrekking hebben op een handeling welke is verricht in het kader van de verwezenlijking van dat doel en die niet onder de bijzondere bevoegdheid van andere rechtscolleges vallen;
2° van geschillen betreffende wisselbrieven en orderbriefjes, wanneer het bedrag van de vordering hoger is dan 1.860 EUR.	2° van geschillen betreffende wisselbrieven en orderbriefjes.
Het geschil, dat betrekking heeft op een handeling die de wet als daad van koophandel aanmerkt en dat niet onder de algemene bevoegdheid van de vrederechter valt, kan eveneens voor de rechtbank van koophandel worden gebracht, hoewel de eiser niet de hoedanigheid van handelaar heeft. Een beding tot aanwijzing van een bevoegd rechter, gemaakt vóór het ontstaan van het geschil is, in dat opzicht, van rechtswege nietig.”	De vordering gericht tegen een onderneming kan onder de in het eerste lid, 1°, bepaalde voorwaarden eveneens voor de rechtbank van koophandel worden gebracht, zelfs indien de eiser geen onderneming is. Elk beding tot aanwijzing van een bevoegde rechter dat is gemaakt voor het ontstaan van het geschil is, in dat opzicht, nietig.”

Daarnaast werd ook aan de bevoegdheid van de rechtbanken van koophandel geïntegreerd door de Wet van 30 juli 2013 betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank (zie nr. (17)).³⁹

Tot vóór de Wet Natuurlijke Rechter, was het aanknopingspunt van de bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel het handelaarsbegrip (“koopman”) uit art. 2 e.v. W.Kh. De Rechtbank van Koophandel nam kennis van de geschillen tussen kooplieden die handelingen betreffen die de wet als daden van koophandel aanmerkt. Als aanknopingspunten voor de algemene bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel zijn nu “koopman” en “daden van koophandel” vervangen door

39. Zie over de inwerkingtreding hiervan B. ALLEMEERSCH en T. REINGRABER, “De bevoegdheids(her)verdeling”, in *Nieuwe justitie*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 77, nr. 49.

“onderneming” en “handeling welke is verricht in het kader van een economisch doel”.

Het begrip “onderneming” in het Ger.W. moet op dezelfde wijze als in het WER worden ingevuld. De definitie in beide wetten is nagenoeg gelijk en het was de uitdrukkelijke wil van de wetgever om het criterium van de algemene bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel af te stemmen op de algemene definitie in het WER.⁴⁰ Overigens was ook in het “oude recht” het begrip handelaar en handelsdaad in het procesrecht gelijk aan dat in het materiële recht.

14. Ook (juridische en andere) vrije beroepen zijn onderneming in de zin van art. 573 Ger.W. Vrije beroepers zijn ook ondernemingen in de zin van art. I.1, 1° WER. Waar het WER enkele regels voor vrije beroepen aan een van andere ondernemingen verschillend regime onderwerpt (zie hoger nr. (38)), is er geen zulke *carve-out* of bijzondere regel voor vrije beroepen in art. 573, 1° Ger.W.

Er kan dan ook geen twijfel over bestaan dat ook natuurlijke personen of vennootschappen met de hoedanigheid van vrij beroep onderneming zijn in de zin van art. 573,1 Ger.W.⁴¹

Waar de Minister van Justitie tijdens de parlementaire bespreking zou suggereren dat *juridische* (maar blijkbaar niet andere) vrije beroepen niet onder het begrip onderneming worden gebracht, is dit dan ook een vergissing die geen afbreuk kan doen aan de duidelijke wettekst.⁴² Mogelijk was de Minister in de war door de nieuwe formulering van de bijzondere bevoegdheidsgrond voor vennootschapsgechillen in art. 574, 1° Ger.W.⁴³

15. Hoedanigheid van verweerder en van het geschil. Relevant is de hoedanigheid van de verweerder, niet die van de eiser (art. 573 al. 2 Ger.W.).

Een handelaar kon onder de oude regel in een geschil betreffende een daad van koophandel steeds door een niet-handelaar voor de Rechtbank van Koophandel worden gedaagd. Ook onder de nieuwe regel kan een eiser die geen onderneming is een onderneming voor de Rechtbank van Koophandel dagen voor een vordering

40. Memorie van Toelichting, *Parl. St.* Kamer 2013-2014, nr. 3076/001, 9; Verslag namens de Commissie voor de Justitie, *Parl. St.* Senaat 2013-2014, nr. 2465/2, 6 (zie vooral de Franse tekst met “reprise littérale” en “calquer”); Verslag namens de Commissie voor de Justitie, *Parl. St.* Kamer 2013-2014, nr. 3076/004, 14.

41. B. PONET en H. LAMON, “Is een vrije beroeper geen ondernemer zoals een andere?”, *RW* 2013-14, 562.

42. Verslag namens de Commissie voor de Justitie, *Parl. St.* Kamer 2013-2014, nr. 3076/004, 14 en 15.

43. Zie J. VANANROYE, “Naar een méér natuurlijke rechter: de rechtbank van koophandel en het vennootschaps- en verenigingscontentieux”, *TRV* 2014, 630-634 en J. VANANROYE en K.-J. VANDORMAEL, “Van handelsrecht naar ondernemingsrecht”, 5-63.

die betrekking heeft op een economische activiteit van de verweerder. Het is niet vereist dat het een economische activiteit in hoofde van de eiser betreft.⁴⁴

Net als in het oude recht de niet-handelaar, wordt de niet-ondernemer beschermd tegen een bevoegdheidsbeding dat de Rechtbank van Koophandel aanwijst voor er een geschil ontstaat.⁴⁵

De hoedanigheid van onderneming van de verweerder is geen voldoende voorwaarde voor de bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel: het geschil dient ook betrekking te hebben op een ondernemingshandeling in hoofde van de verweerder (zie hoger nr. (32)).

Voor een natuurlijke persoon, VZW of stichting die onderneming is, wordt elke handeling vermoed een ondernemingshandeling te zijn, tenzij deze persoon aan toont dat deze handeling vreemd is aan zijn (zelfstandige) handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit. Voor een vennootschap met rechtspersoonlijkheid geldt dat het tegenbewijs daarvan niet geleverd kan worden: de wettelijke specialiteit brengt mee dat elke handeling van een vennootschap kadert in een economisch doel (nr. (27)).

16. Ondernemingshandelingen: relevant tijdstip. Om te bepalen of de Rechtbank van Koophandel bevoegd is, is het tijdstip van het ontstaan van de verbintenis bepalend. Ook wanneer een onderneming niet langer een economisch doel nastreeft op het moment dat de vordering wordt ingeleid, zal de Rechtbank van Koophandel bevoegd blijven wanneer de vereiste hoedanigheid wel aanwezig was op het moment van het ontstaan van de verbintenis.⁴⁶

17. Kleine ondernemingsgeschillen niet naar vrederechter en niet appellabel. De algemene bevoegdheid van de vrederechter (die de algemene bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel uitsloot) voor kleine handelsgeschillen werd afgeschaft (gewijzigd art. 573 en art. 590, 1° Ger.W.). Ondernemingsgeschillen vallen hiermee onder de bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel, zonder een beperking *ratione summae*.

Voor vonnissen van de Rechtbank van Koophandel werd de appellabiliteitsgrens *ratione summae* opgetrokken van EUR 1860 naar EUR 2500 (art. 617 al. 1 Ger.W.).⁴⁷ Hiermee wordt een nieuw onderscheid tussen ondernemingsrecht en burgerlijk recht in het leven geroepen. Voor kleine “burgerlijke” geschillen, die tot

44. B. ALLEMEERSCH en T. REINGRABER, “De bevoegdheids(her)verdeling”, in *Nieuwe justitie*, 65, nr. 29.

45. Zie R. DE CORTE en B. KEIRSBILCK, “De bevoegdheid van de rechtbank van koophandel”, in *Liber amicorum G.L. Ballon*, A, 733, nr. 881.

46. Zie in dezelfde zin voor de oude regel: Cass. 18 mei 1984, *TBH* 1984, 506, *Pas.* 1984, I, 1135-1137, *AC* 1983(84), 1213-1215, *JT* 1984, 678.

47. Zoals gewijzigd door art. 136 van de Wet van 13 juli 2013 betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank.

de algemene bevoegdheid van de vrederechter behoren (onder de grens van EUR 2500), is de appellabiliteitsgrens immers EUR 1860.

§2 *Onderneming: de organisatie die duurzaam en zelfstandig een economisch doel nastreeft*

18. De definitie nader ontleed. Hierna willen we vier elementen uit het ondernemingsbegrip verder analyseren: de organisatie die duurzaam (2./) en zelfstandig (4./) een economisch doel nastreeft (1./), in eigen naam of aan wie de activiteiten van een andere persoon worden toegerekend (3./).

19. 1./ Nastreven van een economisch doel. Een economisch doel bestaat in het aanbieden van goederen en diensten op een markt.⁴⁸

Kenmerkend hiervoor is dat de aanbieder van goederen en diensten een rendement wil krijgen (een overschot van inkomsten op uitgaven en voorzieningen) en dat de afnemers van de goederen of diensten een tegenprestatie betalen die minstens de kosten dekt.⁴⁹

Dit omvat alle economische sectoren. Hierdoor is het ondernemingscriterium een veel ruimer en rationeler concept dan het oude concept handelaar.

Daarmee is niet gezegd dat het noodzakelijkerwijze ook duidelijker is en dat er geen grensconflicten kunnen bestaan. Discussie is er vaak bij activiteiten die traditioneel verband houden met de typische overheidsstaken.⁵⁰

Een ander grensconflict betreft sociale activiteiten of andere activiteiten die, ook al worden ze verstrekt tegen een vergoeding, traditioneel niet volgens marktprincipes worden geëxploiteerd, bv. omdat ze vooral worden gefinancierd door subsidies of giften. Voorbeelden hiervan zijn o.a. onderwijs en activiteiten van sociale aard, waar aspecten als herverdeling en solidariteit meer doorwegen.

Daarbij moet telkens voor ogen gehouden worden dat het ondernemingsbegrip kijkt naar de *activiteit*, en niet naar de concrete *entiteit*.⁵¹

48. J. STUYCK, *Handelspraktijken*, in *Handels- en Economisch Recht*, II, A, Kluwer, Mechelen, 2013, 46, nr. 29.

49. W. VAN GERVEN, “Koophandel zonder wetboek” in *Tweehonderd jaar Wetboek van Koophandel*, Brussel, Larcier, 2007, 371.

50. W. DEVROE en C. GEERS, “Het ondernemingsbegrip in het mededingingsrecht” in *Liber amicorum G.L. Ballon*, A, 258, nr. 287 e.v.; G. STRAETMANS, “Het ondernemingsbegrip in het mededingingsrecht en in de WMPC”, in *Economisch recht: ondernemingen, concurrenten en consumenten*, Delva-cyclus, Mechelen, Kluwer, 2011, 271 e.v.

51. O. ODUDU, “The meaning of undertaking within 81 EC”, in *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, 2005, 212.

- Ook een publiekrechtelijke entiteit die economische activiteiten verricht, zal een onderneming zijn. Niet de aard of vorm van de entiteit is belangrijk, wel de al dan niet economische aard van de betrokken activiteiten.
- De financieringswijze van een concrete entiteit is evenmin relevant; als een entiteit economische activiteiten verricht, maar vooral gefinancierd wordt door subsidies of giften zal deze entiteit toch een onderneming zijn.⁵² Opnieuw is de al dan niet economische aard van de betrokken activiteiten doorslaggevend. Het is niet zozeer bepalend of een entiteit *in concreto* een rendement wil krijgen met een activiteit, wel of het een activiteit betreft waarmee ze in concurrentie treedt met andere aanbieders die de goederen of diensten op economische wijze aanbieden (zie verder nr. (21)).

20. Vennootschappen streven altijd economisch doel na. Verder in nr. (27) zullen we zien dat vennootschappen altijd geacht worden een economisch doel na te streven, ongeacht welke concrete handelingen ze stellen.

21. Intentioneel element. Het “nastreven van een economisch doel” suggereert een subjectief, intentioneel element. Toch mag het niet verward worden met het winstoogmerk (zie hieronder).⁵³ Zo zal bijv. het aanbieden van goederen op de markt *zonder* daarmee een inkomen te willen verwerven (afwezigheid van winstoogmerk) wél de “afwezigheid van economisch doel” met zich meebrengen, maar het aanbieden van goederen om daarmee een inkomen te verwerven *dat wordt gebruikt voor* ideële of niet-persoonlijke doeleinden (ook afwezigheid van winstoogmerk) niet.

Het subjectief, intentioneel element is vooral van belang wanneer de economische activiteit niet op professionele wijze wordt gevoerd. Immers:

- Indien een economische activiteit op professionele wijze wordt gevoerd, dan is er in ieder geval sprake van het nastreven van een economisch doel. Een onderzoek naar de subjectieve gesteldheid is hier niet relevant.
- Indien een economische activiteit niet op professionele wijze wordt gevoerd, dan is er geen sprake van het nastreven van een economisch doel indien de betrokken persoon niet de bedoeling heeft om met de activiteit inkomsten te verwerven.
- Hoe de inbrengsten van de activiteiten worden aangewend (bv. voor eigen voordeel, voor uitkering aan deelgenoten dan wel voor een ideëel doel) is irrelevant bij de beoordeling van het economisch doel van de activiteiten.

22. Winstoogmerk niet relevant. Het klassieke “winstoogmerk” heeft in een modern ondernemingsrecht geen plaats bij het onderzoek naar de vraag of bepaalde

52. B. KEIRSBILCK, *The new European law of unfair commercial practices and competition law*, Oxford, Hart, 2011, 239, nr. 275; H. Dewulf, B. Keirsbilck en E. Terry, “Handelsrecht en handelspraktijken. Overzicht van rechtspraak (2003-2010)”, TPR 2011, 1009, nr. 114.

53. Zie daarover J. VANANROYE en K.-J. VANDORMAEL, “Van handelsrecht naar ondernemingsrecht”, 21 – 22.

handelingen ondernemingshandelingen zijn. In de parlementaire voorbereiden van het WER en de Wet Natuurlijke Rechter,⁵⁴ alsook bij de wetten die het WER codificeerden,⁵⁵ geldt de afwezigheid van winstoogmerk dan ook expliciet *niet* als een reden om economische activiteiten te onttrekken aan de regels die op ondernemingen van toepassing zijn. Dit passen we hierna toe op natuurlijke personen (nr. (23)), non profit organisaties (nr. (24)) en vennootschappen (nr. (24) e.v).

23. Winstoogmerk irrelevant voor ondernemingsaard van natuurlijke persoon. Elke handeling van een natuurlijke persoon die kadert in een economisch doel zal een ondernemingshandeling zijn, van zodra de natuurlijke persoon deze handelingen in eigen naam, buiten arbeidsovereenkomst en met duurzaamheid verricht. Of de betrokken natuurlijke persoon deze goederen aanwendt voor zijn eigen belang dan wel in een ander belang is daarbij niet relevant.

De pastoor die het anno 2014 nog zou aandurven om in eigen naam een zwembad te exploiteren om daarmee de parochie te financieren, voert dan ook een onderneming.⁵⁶

24. VZW: afwezigheid van uitkeringen irrelevant voor de kwalificatie als onderneming. De afwezigheid van een winstverdelingsoogmerk (die volgt uit de wettelijke specialiteit voor elke VZW) is niet relevant voor de kwalificatie van een VZW, stichting of andere rechtspersoon als onderneming.⁵⁷ Dit was reeds zo onder de WMPC.⁵⁸

25. VZW: het bestaan van een ideëel doel of aanwending van opbrengsten voor dat ideëel doel is irrelevant voor de kwalificatie als onderneming. Ook de ondergeschiktheid van de ondernemingsdaden aan een ideëel doel (die kan volgen uit de statutaire specialiteit van een concrete VZW) is ook irrelevant voor de kwalificatie als onderneming.

De enige relevante vraag is of de vereniging met enige duurzaamheid goederen en diensten op de markt brengt. Indien dit het geval is streeft de vereniging een economisch doel na en is elke handeling gesteld in het kader van dit economisch doel een ondernemingshandeling, waarvoor de vereniging voor de Rechtbank van Koophandel kan worden gedaagd. Dat de eventuele opbrengsten van een economische activiteit in tweede instantie worden aangewend voor een ideëel doel, neemt niet weg dat zulke VZW een economische activiteit uitoefent, en dus een onderneming is in de zin van art. I.1.1° WER én art. 573, 1° Ger.W.

54. Memorie van Toelichting, *Parl. St. Kamer*, 2013-2014, nr. 3076/001, 8.

55. Zie bv. voor de WMPC: M. DENEFF, J. THEUNIS EN S. VERSTRAETEN, "Verenigingen en stichtingen. Kroniek (2012-12)", *TRV* 2014, 370, nr. 36.

56. Zie reeds W. Van Gerven, *Handels- en Economisch recht*, I, A, 74, voetnoot 26.

57. M. DENEFF, *Economische activiteiten van VZW en stichting*, Kalmthout, Biblo, 2003, 262 e.v.

58. M. DENEFF, "De VZW: nooit handelaar, ooit verkoper, steeds onderneming?" in *Liber amicorum G.L. Ballon*, A, 326, nr. 386.

Onder “onderneming” in de zin van het WER en het Ger.W. vallen dan ook veel meer VZW’s dan zou kunnen worden gedacht. Het gaat hier echt niet enkel om VZW’s die flirten met de grenzen van hun wettelijke specialiteit.

“Bijkomstigheid” kan voor vereniging en stichtingen wel nog zijn nut hebben als objectief criterium dat moet uitmaken of een vereniging of stichting met enige duurzaamheid goederen of diensten op de markt brengt. Een jaarlijkse mosselsoep of wafelbak maakt een VZW nog niet tot onderneming. Daarin verschilt een vereniging of stichting niet van een natuurlijke persoon.

26. VZW: een economisch statutair doel of economische activiteiten in het statutair doel zijn wel relevant voor de kwalificatie als onderneming. Daarmee is niet gezegd dat het statutaire doel van een VZW irrelevant is voor de kwalificatie als onderneming. Een ideëel doel mag dan wel geen ontsnapingsroute vormen om marktactiviteiten aan de kwalificatie van ondernemingshandeling te onttrekken (nr. (26)), maar een omschrijving van het doel of de activiteiten de statuten van de VZW kan wel mee in rekening worden gebracht als zelfstandig element bij de kwalificatie als onderneming.

Het statutair doel is hier geen schild *tegen* de kwalificatie als onderneming, maar een zwaard dat gehanteerd kan worden *vóór* zulke kwalificatie.⁵⁹

27. Vennootschappen: altijd een onderneming en alles gebeurt met een economisch doel. Naar onze mening is elke vennootschap een onderneming in de zin van het WER en het gewijzigde Ger.W. Zowel bij vennootschappen met een handelsdoel als met een burgerlijk doel mag worden aangenomen dat een economisch doel behoort tot de specialiteit van deze vorm.

Ook mag worden aangenomen dat elke handeling van een vennootschap kadert binnen haar economisch doel.⁶⁰ Deze interpretatie strookt met de heersende interpretatie waarbij wordt aangenomen dat elke handeling van een vennootschap met een handelsdoel een daad van koophandel is.⁶¹ Het tegenbewijs van het vermoeden dat alle daden subjectieve daden van koophandel zijn (dat bij een natuurlijke persoon mogelijk is) is bij een vennootschap niet mogelijk. Deze benadering, die het voordeel van de duidelijkheid heeft, moet worden doorgetrokken naar de ondernemingshandelingen van vennootschappen. De bedoeling was om de bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel uit te breiden voorbij het bestaande handelaarsbegrip; niet om het in te perken.

59. Zie J. VANANROYE en K.-J. VANDORMAEL, “Van handelsrecht naar ondernemingsrecht”, 34 e.v.

60. I. Verougstraete en J.-Ph. Lebeau, “Transferts de compétences: le tribunal de commerce devient le juge naturel de l’entreprise”, *TBH* 2014, 551, nr. 21.

61. K. GEENS, M. WYCKAERT, J. VANANROYE, E. TERRY, F. HELLEMANS, B. KEIRSBILCK, V. COLAERT, K. DE COCK en A. WATTEYNE, *Handels-, vennootschaps- en economisch recht*, syllabus KU Leuven, 2014, 14, nr. 22.

Concreet betekent dit ook dat een vennootschap met een burgerlijk doel altijd voor de Rechtbank van Koophandel kan worden gedaagd, zonder dat concreet moet worden aangetoond dat de betrokken handeling kadert binnen de verwezenlijking van het economisch doel van de vennootschap.

28. Het nastreven van een economisch doel en het normale beheer van het privé-vermogen. Wie handelt in het normale beheer van zijn privé-vermogen, wordt daardoor geen onderneming, zelfs al gebeurt dit met het doel winst te maken.⁶² Het betreft immers geen handelingen binnen een handels-, bedrijfs- ambachts- of beroepsactiviteit, ook al worden ze duurzaam gesteld om er een rendement mee te halen.

De Memorie van Toelichting van het WER stelt in dit verband dat “handelingen van particulieren en hun wederzijdse relaties buiten het kader van de uitoefening van enige beroepsactiviteit” niet worden beoogd door het ondernemingsbegrip.⁶³

29. 2./ Op duurzame wijze nastreven. Het aanbieden van goederen of diensten op de markt volstaat op zich niet om een onderneming te zijn. Het wordt slechts een economische activiteit indien dit duurzaam gebeurt, d.w.z. met een zekere regelmaat of in het kader van een zekere organisatie.

De vereiste van duurzaamheid sluit uit dat louter occasionele activiteiten met een economisch doel iemand tot onderneming maken.⁶⁴ Heel scherp is dit criterium echter niet altijd: tussen occasionele activiteiten en een (eventueel aanvullend) beroep zit immers een grijze zone.⁶⁵

30. 3./ Toerekening telt, niet wie de activiteiten feitelijk stelt. Niet relevant is wie de betrokken ondernemingsactiviteiten stelt, maar aan wie deze activiteiten juridisch worden toegerekend.

De ondernemingsactiviteiten gesteld door een vertegenwoordiger die *in hoedanigheid* handelt maken dan ook de opdrachtgever tot onderneming. De naamlener (of middellijke vertegenwoordiger) zal zelf onderneming worden als hij ondernemingsactiviteiten stelt.

Hierbij past een belangrijke *caveat*. Het voorgaande sluit niet uit dat ook de vertegenwoordiger die in hoedanigheid handelt, zelf als onderneming kan worden beschouwd. Deze kwalificatie volgt dan niet uit de ondernemingshandelingen die hij in hoedanigheid stelt, wel omdat de dienst die hij levert als vertegenwoordiger op

62. H. DEWULF, B. KEIRSBILCK EN E. TERRY, “Handelsrecht en handelspraktijken. Overzicht van rechtspraak (2003-2010)”, *TPR* 2011, 1016, nr. 125.

63. Memorie van Toelichting, *Parl. St.* Kamer 2012-2013, nr. 2863/001, 6. Zie ook de Memorie van Toelichting bij de WMPC: *Parl. St.* Kamer 2009-10, doc 52, 2340/001, 36.

64. J. STUYCK, *Handelspraktijken*, 47, nr. 29.

65. W. VAN GERVEN, *Handels- en Economisch recht*, I, A, 68, nr. 52.

zich een economische activiteit kan uitmaken. Zulke diensten zullen wel enkel een natuurlijke persoon tot onderneming maken indien ze als zelfstandige, d.w.z. niet in ondergeschikt verband, worden gesteld (zie hierna nr. (31)).

Zo dienen de diensten gesteld als vennootschapsmandataris in de regel worden beschouwd als het duurzaam nastreven van een economisch doel.

In de literatuur rond de WMPC wordt vaak het omgekeerde gelezen: vennootschapsmandatarissen zoals bestuurders of zaakvoerders zouden geen onderneming zijn.⁶⁶ Meer correct lijkt het ons te stellen: ook zelfstandige vennootschapsmandatarissen zijn ondernemingen, maar het voorwerp van hun economische activiteit is de uitvoering van hun mandaat, niet de activiteiten van de vennootschap waarin ze hun mandaat opnemen. De verplichtingen die de vennootschap heeft in het kader van haar handelspraktijken zijn dan ook niet automatisch verplichtingen van haar mandatarissen. Dat een zelfstandige mandataris een onderneming is, heeft wel gevolgen voor de bevoegdheid van de rechtbank.

31. 4./ Niet gesteld in ondergeschikt verband. Ook al staat dit niet met zoveel worden in de definitie in het WER, toch moet worden aangenomen dat diensten die als werknemer in ondergeschikt verband worden gesteld *niet* de kwalificatie als onderneming met zich brengen.⁶⁷ De parlementaire voorbereiding van het WER spreekt in dit verband van de onderneming als een “onafhankelijke” organisatie.⁶⁸

Ook een werknemer streeft een economisch doel na door het uitoefenen van zijn overeenkomst van arbeider of bediende. Het “economisch doel” in de definitie van onderneming moet echter zo begrepen worden dat dit wordt uitgesloten. Enkel handelingen in het kader van een zelfstandige activiteit kunnen iemand tot onderneming maken, zoals het overigens expliciet staat in de betere definitie van onderneming in de Wet Betalingsachterstand Handelstransacties.

Bij wie een zelfstandige activiteit wordt gecombineerd met een activiteit in ondergeschikt verband, worden de handelingen gesteld in ondergeschikt verband uitgesloten als ondernemingshandelingen (zie verder nr. (32)).

32. Onderneming en ondernemingshandeling. Voor de algemene bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel (art. 573, 1° Ger.W.) is het noodzakelijk maar niet voldoende dat het een handeling van een onderneming betreft (een uitzondering betreft geschillen betreffende wisselbrieven en orderbrieftjes).

66. Zie bv. G. STRAETMANS, “Het ondernemingsbegrip in het mededingingsrecht en in de WMPC”, in *Economisch recht: ondernemingen, concurrenten en consumenten*, 295; R. STEENNOT, F. BOGAERT, D. BRULOOT en D. GOENS, *Wet Marktpraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 7, nr. 7.

67. H. DEWULF, B. KEIRSBILCK en E. TERRY, “Handelsrecht en handelspraktijken. Overzicht van rechtspraak (2003-2010)”, *TPR* 2011, 1016, nr. 123.

68. Memorie van Toelichting, *Parl. St.* Kamer 2012-2013, nr. 2863/001, 5.

Daarnaast is het ook vereist dat het geschil betrekking heeft op “een handeling welke is verricht in het kader van de verwezenlijking van [het economisch] doel”. Korthedshalve spreken we hierna van een “ondernemingshandeling”. Ook onder het oude recht diende het geschil betrekking te hebben op een daad van koophandel.

Elke handeling van een handelaar wordt vermoed een subjectieve daad van koophandel te zijn, tenzij wordt bewezen dat ze een oorzaak hebben die vreemd is aan de koophandel (art. 2 in fine W.Kh.). Wellicht dient dit vermoeden ook per analogie toegepast te worden op de handelingen van ondernemingen.⁶⁹

Voor een natuurlijke persoon, VZW of stichting die onderneming is, betekent dit dat elke handeling vermoed wordt een ondernemingshandeling te zijn, tenzij deze persoon aantoont dat deze handeling vreemd is aan zijn (zelfstandige) handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit.

Voor een vennootschap met rechtspersoonlijkheid geldt zelfs dat het tegenbewijs daarvan niet geleverd kan worden: de wettelijke specialiteit brengt mee dat elke handeling van een vennootschap kadert binnen een economisch doel (nr. (27)).

33. Ondernemingsverenigingen. De definitie in het WER (maar niet in het Ger.W) verwijst niet enkel naar de natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, maar ook naar “zijn verenigingen”.

Hiermee wordt verwezen naar de ondernemingsvereniging (*association of undertakings*), een concept dat zijn oorsprong vindt in het mededingingsrecht.

§3 *Enkele concrete ondernemingsactiviteiten*

34. Daden van koophandel. Elke daad van koophandel kan worden beschouwd als een ondernemingshandeling. Het begrip onderneming “omvat” daarmee het nog altijd bestaande begrip handelaar.

Zoals hoger gezegd is het voor de kwalificatie als onderneming niet langer van belang of duurzame economische activiteiten al dan niet met winst oogmerk worden gesteld (zie hoger nr. (23) voor natuurlijke personen en nr. (22), (24) en (27) voor organisaties).

35. Landbouwactiviteiten. Een traditioneel voorbeeld van een onderneming zonder handelskarakter is de landbouwer-natuurlijke persoon of de landbouwvennootschap. Landbouwactiviteiten zijn steeds ondernemingsactiviteiten, ongeacht of de landbouwactiviteit al dan niet met aangekochte grondstoffen wordt uitgeoefend.

69. J. VANANROYE en K.-J. VANDORMAEL, “Van handelsrecht naar ondernemingsrecht”, 16-17, nr. 11.

36. Extractie van grondstoffen. Ook de “delfstoffenonderneming” is in principe een burgerlijke onderneming. De duurzame extractie van grondstoffen is onmiskenbaar een activiteit die tot de kwalificatie als onderneming zal leiden.

37. Ambachtsactiviteiten. Elke ambachtsonderneming is een onderneming in de zin van het WER en art. 573, 1° Ger.W. Ook ambachtsdaden zijn immers ondernemingshandelingen.

38. Vrije beroepen, gereguleerde en andere dienstverlenende beroepen. In de praktijk zijn de zgn. vrije beroepen misschien wel de belangrijkste ondernemingen die niet onder het klassieke handelaarsbegrip vallen.

Verder zijn er ondernemingsactiviteiten – vaak zgn. intellectuele bedrijvigheden – die niet worden gevat door de limitatieve lijst van art. 2-3 W.Kh., maar die toch ook geen vrij beroep zijn in de klassieke betekenis van het woord. Voorbeelden zijn kunstenaars, scenarioschrijvers, componisten, logopedisten, psychotherapeuten, binnenhuisarchitecten,... De focus in onze bespreking zal liggen op de vrije beroepen.

Ook de uitoefenaars van vrij beroepen oefenen economische activiteiten uit, nl. het aanbieden van diensten op een bepaalde markt, en zijn bijgevolg ondernemingen.⁷⁰

Dat bleek reeds uit art. 2,2° WMPC (2010). In dit artikel werd een beoefenaar van een vrij beroep gedefinieerd als: elke onderneming die geen koopman is in de zin van art. 1 W.Kh. en die onderworpen is aan een bij wet opgericht tuchtorgaan. Deze vrije beroepers werden wel op grond van een expliciete uitzondering uitgesloten van het toepassingsgebied van de WMPC. Zulke algemene expliciete uitzondering staat er niet in het WER.

Een bijzonder geval waren tandartsen en kinesisten: zij vielen wegens de afwezigheid van een bij wet opgericht tuchtorgaan niet onder de definitie van art. 2, 2° WMPC, maar werden op grond van art. 3 §2 WMPC toch van het toepassingsgebied uitgesloten.⁷¹

Vrije beroepers (de “echte” en de tandartsen en kinesisten) werden van het toepassingsgebied van de WMPC uitgesloten en onderworpen aan de “parallele” Wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake de vrije

70. B. KEIRSBILCK, “Marktpraktijken en consumentenbescherming, ook voor vrije beroepen”, in B. KEIRSBILCK en E. TERRY, *Het wetboek van economisch recht: van nu en straks?*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 145 e.v.

71. E. TERRY, “Codificatie in het economisch recht” in *Liber amicorum G.L. Ballon*, A, 43, nr. 32.

beroepen. Deze wet bevatte regels voor vrije beroepen die parallel waren met – maar niet identiek aan – de regels in de WMPC voor andere ondernemingen.⁷²

Het Grondwettelijk Hof beschouwde het verschil in behandeling tussen vrije beroepers (in de lichtere parallelwet van 2 augustus 2002) en andere ondernemingen (in de WMPC), als een schending van het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel. In een arrest van 6 april 2011 (arrest nr. 55/2011) stelde het Grondwettelijk Hof dat dit het gelijkheidsbeginsel schendt.⁷³

In dat opzicht is het verrassend dat er in het WER opnieuw voor gekozen werd om in Boek XIV voor marktpraktijken en consumentenbescherming te werken met aparte regels voor de beoefenaars van een vrij beroep, ten minste waar het leveren van “de intellectuele prestaties kenmerkend voor deze beroepen” betreft (art. XIV. 1 §1 WER).⁷⁴ In de mate dat boek XIV van toepassing is, is boek VI niet van toepassing. De motivatie van de wetgever was niet zozeer lichtere of andere verplichtingen voor vrije beroepen op te leggen, maar wel die bepalingen die voor vrije beroepen niet relevant zouden zijn, voor hen niet te hernemen.⁷⁵

Art. I.8, 35° WER definieert een beoefenaar van een vrij beroep als “elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die op intellectueel onafhankelijke wijze en onder eigen verantwoordelijkheid een beroepsactiviteit uitoefent die hoofdzakelijk uit intellectuele prestaties bestaat, voorafgaand de vereiste opleiding heeft gevolgd, tot permanente vorming is gehouden, onderworpen is aan een bij of krachtens de wet opgericht tuchtorgaan en geen koopman is in de zin van artikel 1 van het Wetboek van Koophandel.”

Merkwaardig is wel dat tandartsen en kinesisten, wegens de afwezigheid van een bij of krachtens de wet opgericht tuchtorgaan, niet onder deze definitie en dus de uitzonderingsregels voor vrije beroepen vallen (anders dan onder het oude regime van de WMPC en de parallelwet van 2 augustus 2002).

72. Zie over hoe de *carve-out* uit de WMPC en het toepassingsgebied van de parallelwet van 2 augustus 2002 niet naadloos op mekaar waren afgestemd: K. GEENS, “De plaats van het vrij beroep in het ondernemings- en marktrecht”, in *Liber amicorum G.L. Ballon*, 302, nr. 358.

73. GwH 6 april 2011, nr. 55/2011; zie ook GwH 15 december 2011, nr. 192/2011.

74. Zie over de lobbycampagne hiervoor de rake opmerkingen bij H. SWENNEN, “De KMO in het handelsrecht en het economisch recht”, in *Regelgeving op maat van KMO's*, Antwerpen, Intersentia, 2013, nr. 79-84 en nr. 92.

75. Zie over de zin en onzin hiervan B. KEIRSBILCK, “Marktpraktijken en consumentenbescherming, ook voor vrije beroepen”, in B. KEIRSBILCK en E. TERRY, *Het wetboek van economisch recht: van nu en straks?*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 129-201.

III. Slotbeschouwingen: een hele onderneming

39. *Et je veux me tirer du commerce des hommes* (Molière, *Le Misanthrope*, Akte 5). Tot slot enkele beschouwingen naar aanleiding van het nieuwe ondernemingsbegrip als aanknopingspunt van regels van procedureel en materieel ondernemingsrecht.

Wat Walter van Gerven in 1989 schreef over de onderneming is nog altijd zeer actueel: als afgrenzingscriterium is het geschikter dan de handelaar “Niet, omdat het gemakkelijk en op een eenieder bevredigende manier kan worden gedefinieerd. Wel, omdat het geschikter is dan welk ander begrip ook om de gehele economische activiteit op een coherente en bij de realiteit aansluitende manier te vatten.”⁷⁶

Het ondernemingsbegrip biedt zijn eigen complexiteit, zoals de afbakening met typische overheidstaken of sociale activiteiten (nr. (19)).

Een te vermijden complexiteit is dat de handelaar van art. 1 W.Kh. nog altijd als aanknopingspunt blijft bestaan, naast de onderneming.

Het verwijderen van het handelaarsconcept uit ons recht zal overigens niet gemakkelijk zijn. Het aantal gevallen waar de wetgever naar “handelaar” of “dadende van koophandel” verwijst, is veel ruimer dan de traditionele opsomming van regels van het handelsrecht. Zo is de uitsluiting van handelsactiviteiten klassiek indien een wetgever een bepaalde entiteit of beroepsgroep een onverenigbaarheid wil opleggen.⁷⁷ De catalogoog hiervan dient nog gemaakt te worden.

Intussen wordt er wel goed aan gedaan om bij nieuwe wetgeving, zoals de voorgenomen hervorming van het vennootschapsrecht, onderscheiden op basis van het handelaarscriterium consequent te vermijden.

Het is hoopgevend dat er blijkbaar wordt gedacht aan het uitbreiden van de insolventiewetgeving tot alle ondernemingen in de zin van het WER.⁷⁸ De huidige gedifferentieerde benadering staat immers op gespannen voet met het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel.

Dat betekent niet noodzakelijk dat het insolventierecht moet worden opgenomen in het WER. Het lijkt ons belangrijker dat de principes en de terminologie van de verschillende procedures (faillissement, gerechtelijke reorganisatie, vereffening van

76. W. VAN GERVEN, *Handels- en Economisch recht*, I, A, 72, nr. 52.

77. Zie bv. het bizarre art. 9 van de Vlaamse Codex Secundair Onderwijs: “Een schoolbestuur kan handelsactiviteiten verrichten, voorzover deze geen dadende van koophandel zijn en voorzover ze verenigbaar zijn met zijn onderwijsopdracht.”

78. I. VEROUĞSTRAETE, “Wetboek economisch recht: overzicht en algemene beginselen” in *Het Wetboek van Economisch Recht*, bundel colloquium 25 maart 2014, 26.

rechtspersonen en organisaties zonder rechtspersoonlijkheid, collectieve schuldenregeling) coherent op mekaar worden afgestemd.

Bibliografie

- B. KEIRSBILCK en E. TERRY, Het wetboek van economisch recht: van nu en straks?, Antwerpen, Intersentia, 2014, 432 p.
- I. Verougstraete, “Wetboek economisch recht: overzicht en algemene beginselen” in *Het Wetboek van Economisch Recht*, bundel colloquium 25 maart 2014, FOD Economie, Brussel, 2014.
- I. Verougstraete en J.-Ph. Lebeau, “Transferts de compétences: le tribunal de commerce devient le juge naturel de l’entreprise”, *TBH* 2014, 543-559. *JT* 2014, afl. 6581-6582 (themanummer), 705-751.
- E. PIETERS, K. BYTTEBIER en R. FELTKAMP, “Le Code de droit économique – Survol du contenu et des principales nouveautés”, *TBH* 2014, 327-370.
- J. VANANROYE en K.-J. VANDORMAEL, “Once more unto the breach: het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel en de muren rond collectieve insolventieprocedures” (noot bij GwH 28 februari 2013), *TRV* 2013, 625-642.